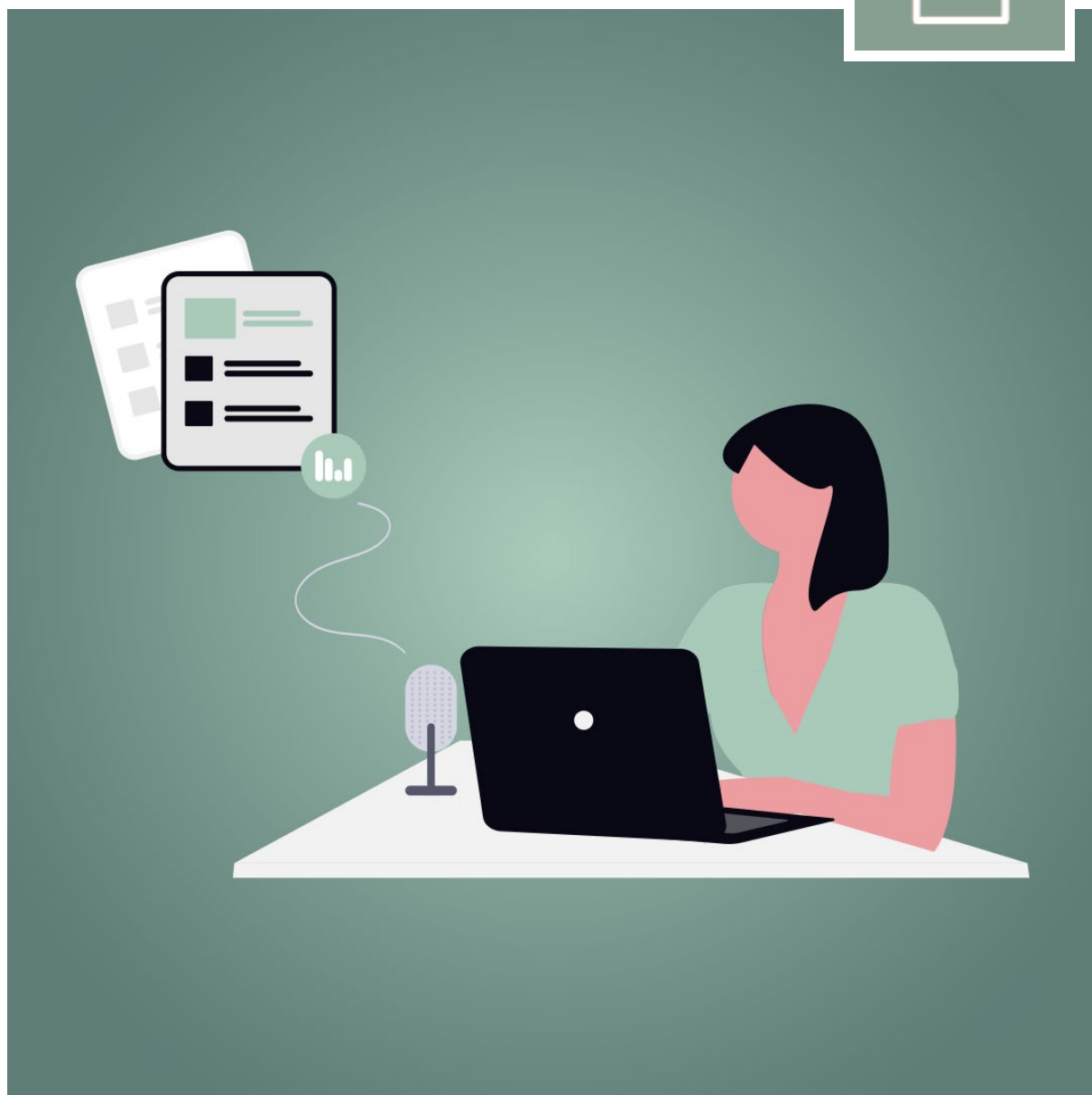

KI-referent i barnevernstjenesten

Sluttrapport fra sandkasseprosjekt med
Kongsvinger, Stange og Ringsaker kommune

Innhold

SAMMENDRAG	3
Bakgrunn for sandkasseprosjektet	3
Mål med prosjektet	3
Konklusjoner	3
OM PROSJEKTET	5
Kontekst	5
Hvordan fungerer KI-assistenten?	5
Trinnvis oversikt over behandlingen	6
Referatføring etter dagens praksis	6
RETTLIG GRUNNLAG	8
Lovlighetsprinsippet	8
Relevant rettslig grunnlag	8
Tekniske og organisatoriske tiltak for dataminimering og lagringsbegrensning	12
DE REGISTRERTES RETTIGHETER OG FRIHETER	13
Åpenhetsprinsippet	13
Retten til informasjon	13
Retten til innsyn	14
Retten til å protestere	16
VEIEN VIDERE	17

Sammendrag

Bakgrunn for sandkasseprosjektet

Kongsvinger, Stange og Ringsaker kommune vurderer å ta i bruk et tale-til-tekst-verktøy i en rekke kommunale oppgaver. I denne rapporten omtaler vi verktøyet som en KI-assistent som lager utkast til referat. Vi begrenser vurderingene våre til bruk av KI-assistenten i kommunenes barnevernstjeneste.

Bruk av KI-assistenten vil innebære at det gjøres lydopptak av en samtale. Deretter behandles lydopptaket av et verktøy som bruker kunstig intelligens til å generere en transkripsjon, altså en skriftlig gjengivelse av dialogen. Til sist genereres et utkast til møtetreferat med utgangspunkt i transkripsjonsteksten.

Et lydopptak innebærer ikke bare mer datainnsamling enn ved tradisjonelle notater, det er også en annen type data der alt som blir sagt lagres ordrett og ufiltrert, inklusive stemmeleie og personlige detaljer. Dette skaper en grunnleggende spenning hvor verktøyet kan bidra til effektivisering, men der brukerne samtidig kan oppleve teknologien som invaderende. Det kan hemme åpenhet og potensielt føre til at nødvendig informasjon ikke deles. En slik nedkjøling kan hindre barnevernet i å utøve sitt samfunnsoppdrag.

Mål med prosjektet

Målet med sandkasseprosjektet var å avklare det rettslige grunnlaget for bruk av KI-assistenten, samt å vurdere hvordan prinsippene om dataminimering og åpenhet kunne håndteres.

Kommunene antar at verktøyet vil gi barnevernstjenesten betydelig tidsbesparelse og mer presis saksdokumentasjon. Samtidig innebærer bruk av teknologien at det samles inn et større datamateriale sammenlignet med dagens praksis for referatføring. Derfor har vi gjort en avveining mellom effektivitet og tillit, mellom økt kvalitet på dokumentasjon og økt inngrep i privatlivet. Dette dilemmaet drøftes i vurderingen av behandlingens lovlighet.

Sandkasseprosjektet har ikke omfattet personvernforordningens krav til informasjonssikkerhet. Det er heller ikke diskutert hvordan kommunene bør konfigurere tjenesten opp mot sin IT-arkitektur eller hvilke KI-modeller som bør velges. Personvernforordningen gir behandlingsansvarlige et selvstendig ansvar for å stille krav om tilstrekkelige og egnede sikkerhetstiltak hos databehandlere samt følge opp og dokumentere at tiltakene levert av systemleverandøren er effektive.

Denne rapporten er skrevet av Datatilsynet med utgangspunkt i diskusjonene vi har hatt med kommunene i sandkassen våren 2026. Bufdir har fått anledning til å gå gjennom et utkast til rapporten og har ingen merknader til sandkasseprosjektets tolkning av barnevernsloven.

Konklusjoner

Kravet om rettslig grunnlag gjelder den konkrete behandlingen av personopplysninger, uavhengig av hvilket verktøy som benyttes. Bruken av KI-assistenten innebærer imidlertid behandling av mer omfattende personopplysninger i form av lydopptak og transkribering sammenlignet med dagens praksis.

Våre viktigste funn:

- **Bruk av KI-assistenten er lovlig:** Personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e og artikkel 9 nr. 2 bokstav g og barnevernsloven §§ 2-2 og 12-4 gir rettslig grunnlag for de behandlingene KI-assistenten innebærer. Spørsmålet om lydopptak og transkribering er nødvendige og forholdsmessige behandlinger, har vært sentrale diskusjoner. I dette

prosjektet var det enighet om at vilkårene er oppfylt. Vi har vektlagt barnevernstjenestens vide rammer for undersøkelser av barns omsorgssituasjon og dagens etterslep med referatføring. En forutsetning for at bruk av KI-assistenten er lovlig, er at løsningen ivaretar prinsippene om dataminimering og lagringsbegrensning.

- **Tillit til teknologien er viktig:** Vår vurdering av nødvendighet og forholdsmessighet påvirkes av KI-assistentens fremtidige resultater og at møtedeltakerne har tillit til teknologien. Dersom bruken av slike verktøy skaper mistillit eller medfører at involverte familier ikke deler viktig informasjon med forvaltningen, mener Datatilsynet det vil være mer uklart om verktøyet er formålstjenlig.
- **Lydopptak og transkripsjon bør slettes når de ikke lenger er nødvendige:** Datatilsynet anbefaler at lydopptaket slettes så snart transkripsjonsteksten foreligger. Videre bør transkripsjonsteksten slettes så snart referatet foreligger. Dette reduserer mengden personopplysninger som lagres og dermed også risikoen ved behandlingen.
- **Kommunene skal være åpne om bruken av KI-assistenten:** De registrerte skal få informasjon om bruken av KI-assistenten, hvilke personopplysninger som behandles og hvordan behandlingen skjer. I sandkassen har vi drøftet om og når det kan gjøres unntak fra den registrertes rett til innsyn i dokumentene KI-assistenten genererer. Kommunene har utarbeidet en rutine for hvordan protester mot bruken av KI-assistenten skal håndteres.

Hva er Datatilsynets sandkasse?

I sandkassen jobber virksomheter sammen med Datatilsynet for å finne løsninger på personvernutfordringer som oppstår ved bruk av ny teknologi. Målet er å kvalitetssikre at deltakernes tjeneste eller produkt gir godt personvern. Datatilsynet gir råd til deltakerne, men konklusjonene er ikke offisielle avgjørelser, vedtak eller godkjenninger. Deltakerne velger selv hvordan de vil forholde seg til rådene.

Sandkassen gir rom for å utforske personvernspørsmål på områder der rettsstilstanden er uklar og er derfor en nyttig arena for både virksomheter og tilsynsmyndigheten. Vi håper denne rapporten kan være til hjelp for andre som jobber med lignende problemstillinger.

Om prosjektet

Kontekst

Barnevernstjenesten i Kongsvinger, Stange og Ringsaker kommune erfarer at kravene til dokumentasjon øker og at ansatte har utfordringer med å holde tritt. Dette gir et etterslep når det gjelder referatskriving, og kommunene er bekymret for at det kan få konsekvenser for rettssikkerheten til de involverte familiene. Kommunene ønsker å utforske hvordan ny teknologi kan bidra til effektivisering av denne oppgaven.

Tillit til offentlig sektors bruk av KI

Oppdaterte tall viser at mange er skeptiske til offentlig sektors bruk av kunstig intelligens. [I Direktoratet for forvaltning og økonomistyrings \(DFØ\) innbyggerundersøkelse fra 2026](#) fremgår det at 59 prosent av de spurte i liten grad er trygge på at personvernet ivaretas ved det offentliges bruk av KI. Videre svarer 51 prosent at de er utrygge på at offentlig KI-bruk sikrer at ulike grupper behandles rettferdig. Denne skepsisen ser ut til å være noe økende.

I [Datatilsynets personvernundersøkelse i 2024](#) svarte 48 prosent at de var negative til at personopplysningene deres ble brukt til å behandle saken deres hos f.eks. NAV og Skatteetaten.

Innføring av ny teknologi til saksbehandlingsstøtte, bør skje på en måte som ivaretar tillit. Dette er spesielt viktig for en offentlig aktør som barnevernet med stor innvirkning på borgernes liv. I en slik sammenheng er personvernvennlige løsninger en viktig byggestein.

Dette sandkasseprosjektet gjelder et KI-verktøy for å generere dokumentasjon, ikke som støtte til beslutninger. KI-verktøy som brukes til støtte i faglige vurderinger og beslutninger, kan innebære høyere risiko for den registrerte, fordi konsekvensen av feil kan være større.

Hvordan fungerer KI-assistenten?

KI-verktøyet kommunene vurderer å ta i bruk, leveres av det svenske selskapet Intric AB. Dette er en KI-plattform som er spesifikt utformet for offentlig sektor i Europa, og hvor all data behandles i svenske datasentre. KI-plattformen tilbyr blant annet verktøy for transkribering og tekstgenerering.

Kommunene ønsker å ta i bruk lydopptak og transkripsjon for å lage et utkast til en oppsummering av møtet. Saksbehandleren skal redigere og ferdigstille utkastet til oppsummeringen før det journalføres. Det er lagt opp til at partene får oversendt den ferdige møteoppsummeringen og at de kan komme med eventuelle innsigelser som journalføres separat.

Intric tilbyr brukere å lage KI-assistenten. KI-assistentene er spesialiserte for bestemte typer oppgaver. Assistentene består av en språkmodell (LLM) som behandler språk, forstår instruksjoner og genererer svar. I tillegg er assistenten basert på en bestemt type kunnskap. Dette kan være spesifikk informasjon knyttet til dokumenter, nettsider eller annen data som assistenten har tilgang til for å svare riktig basert på brukerens kontekst.

Transkripsjonsassistenten konverterer all tale til tekst i en samtale, og verktøyet gjør det mulig å indeksere lydfiler og interagere med assistenten via tale og tekst. Når transkripsjonen er fullført, kan brukerne stille oppfølgingsspørsmål til assistenten basert på innholdet. Det er også mulig å konfigurere tilpassede instruksjoner når en assistent opprettes, for å veilede hvordan innhold skal oppsummeres. I dette prosjektet planlegger kommunene at transkripsjonsassistenten skal konfigureres med en tilpasset instruksjon («prompt»), basert på en utarbeidet mal som beskriver hva som skal inkluderes i møtetreferatet.

Den behandlingsansvarlige velger selv hvilken KI-modell transkripsjonsassistenten skal benytte for å transkribere og generere oppsummeringen. Kommunene har i dette prosjektet valgt en løsning med modeller som behandler data i Sverige. KI-modellene som tilbys leveres av Intrics underleverandører. Intric opplyser om at de opererer under strenge nulldatalagringsavtaler med leverandører av KI-modellene. Det innebærer at lydfilene og de genererte tekstene aldri skal lagres av underleverandøren og at dataen ikke brukes til å trene modellene videre.

Trinnvis oversikt over behandlingen

En trinnvis forklaring på hvordan KI-assistenten fungerer:

- 1) Brukeren, i dette tilfellet saksbehandler i barnevernstjenesten, kan laste opp en forhåndsinnspilt lydfil eller gjøre et direkte opptak i Intric-plattformen.
- 2) Intrics server mottar og krypterer filen og lagrer den i en sikker database. Filen lagres til brukeren er klar for å transkribere den.
- 3) Transkriberingen starter når brukeren sender en melding til KI-assistenten med lydfilen vedlagt. Intric videresender da lyden, sammen med en instruksjon for transkribering og oppsummering, til transkriberingsleverandøren (LLM-leverandøren). Før lyden sendes til LLM-leverandøren, fjernes all identifiserende metadata (som organisasjonsinformasjon og brukeridentitet).
- 4) KI-modellen (LLM-leverandøren) mottar kun lyddataen og instruksjonen, og prosesserer denne for å generere både en transkripsjonstekst og et sammendrag. Lydopptak og genererte responser slettes umiddelbart hos LLM-leverandøren så snart disse er sendt tilbake til Intric.
- 5) Resultatet returneres til Intrics database, hvor både transkripsjon og sammendrag lagres iht. organisasjonens retningslinjer. Her kan organisasjonen velge mellom automatisk sletting etter en fast periode, manuell sletting ved behov eller utarbeide lagringsregler basert på egne krav og regelverk.
- 6) Brukeren mottar både full transkripsjon og sammendrag i sitt grensesnitt. Videre kan brukeren gjennomgå transkripsjonen samt kvalitetssikre og redigere i sammendraget manuelt ved behov.

Kommunenes planlagte innstilling for lagring og sletting (se punkt 5) er drøftet i avsnittet under om tekniske og organisatoriske tiltak for dataminimering og lagringsbegrensning.

Referatføring etter dagens praksis

Saksbehandlere i kommunenes barnevernstjeneste benytter nå normalt datamaskin eller penn og papir for å skrive notater under møtene med eksterne parter. Notatene benyttes til å utarbeide møtetreferater som deles med møtedeltakerne. Partene kan gjøre ønskede tilleggsmerknader. Formålet med referatene er å oppsummere viktige punkter fra møtet.

Hovedforskjellen mellom dagens løsning og bruk av KI-assistenten er at sistnevnte innebærer behandling av langt flere personopplysninger. Dette diskuteres nærmere i avsnittet om rettslig grunnlag for behandlingen, se avsnittet om kravet til forholdsmessighet.

I dette sandkasseprosjektet har representanter fra barnevernstjenesten uttrykt en bekymring for etterslepet med referatskriving. De frykter dette kan få konsekvenser for rettssikkerheten til de involverte. Når referat skrives flere uker etter at møtet er gjennomført, kan viktig informasjon bli utelatt, og det kan dessuten være krevende å kommentere for andre. Også barnevernslovens forarbeider trekker frem at tilsynsrapporter, studier og forskningsprosjekter viser at undersøkelser i barnevernet ikke alltid er godt nok gjennomført, jf. Prop. 133L (2020–2021) kapittel 8.2.5.1.

Rettslig grunnlag

Lovlighetsprinsippet

For at KI-assistentens behandling av personopplysninger skal være lovlig, må kommunene kunne påvise et rettslig grunnlag, jf. lovlighetsprinsippet i personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav a og kravet til rettslig grunnlag i artikkel 6. Dette er et fundamentalt prinsipp i personvernforordningen.

I møtene mellom barnevernstjenesten og eksterne parter kan opplysninger av særlige kategorier, for eksempel etnisk opprinnelse, religiøs overbevisning, helseopplysninger eller seksuelle forhold behandles. Slike opplysninger er i utgangspunktet ulovlig å behandle, jf. personvernforordningen artikkel 9 nr. 1. Unntak fra forbudet følger av artikkel 9 nr. 2. Dette innebærer at kommunene må påvise at et av unntakene i artikkel 9 nr. 2 er oppfylt for at særlige kategorier av personopplysninger skal kunne behandles lovlig, i tillegg til rettslig grunnlag etter artikkel 6.

Rettslig grunnlag gjelder behandlingen, ikke verktøyet

Kravet om rettslig grunnlag gjelder den konkrete behandlingen av personopplysninger, uavhengig av hvilket verktøy som benyttes. I dette sandkasseprosjektet innebærer imidlertid bruken av KI-assistenten behandling av mer omfattende personopplysninger enn ved dagens praksis, spesielt når det gjelder lydopptak og etterfølgende transkribering.

Det stilles ikke spørsmål til kommunenes rettslige grunnlag for å behandle personopplysninger i møtereferatene etter dagens praksis. Spørsmålet er om kommunenes rettslige grunnlag også omfatter lydopptak og transkribering.

Relevant rettslig grunnlag

Kommunene og Datatilsynet har vurdert at det relevante rettslige grunnlaget for behandlingene KI-assistenten innebærer er henholdsvis personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e og artikkel 9 nr. 2 bokstav g. Dette følger også av forarbeidene til barnevernsloven (bvl.), jf. Prop. 133L (2020–2021) avsnitt 19.2.4.1.

Artikkel 6 nr. 1 bokstav e gir grunnlag for behandling av personopplysninger dersom det er nødvendig for å utføre en oppgave i «allmennhetens interesse» eller «utøve offentlig myndighet» som den behandlingsansvarlige er pålagt. Artikkel 9 nr. 2 bokstav g gir unntak for behandling av særlige kategorier personopplysninger når det er nødvendig av hensyn til «viktige allmenne interesser», står i et rimelig forhold til det som søkes oppnådd, er forenlig med det grunnleggende innholdet i retten til personvern og er ledsaget av egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes rettigheter.

For å oppfylle vilkårene i disse bestemmelsene, kreves det at behandlingen er regulert i nasjonal rett gjennom et såkalt supplerende rettsgrunnlag. For artikkel 6 følger dette av artikkel 6 nr. 3 bokstav b, mens det for artikkel 9 følger direkte av ordlyden i artikkel 9 nr. 2 bokstav g.

Vilkårene «utøve offentlig myndighet» og «viktige allmenne interesser»

Første spørsmål knytter seg til om vilkårene «utøve offentlig myndighet» eller «viktige allmenne interesser» er oppfylt.

Vilkårenes ordlyd taler for at behandlingen er lovlig når den skjer av hensyn til samfunnets felles beste. Behandling av personopplysninger av kommersielle hensyn faller utenfor denne bestemmelsen. Vilkårene gjør det nødvendig å avklare formålet med bruk av KI-assistenten. Samme avklaring er viktig av hensyn til prinsippet om formålsbegrensning etter personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b, som slår fast at personopplysninger kun skal samles inn for spesifikke, uttrykkelige og berettigede formål.

Siden KI-assistenten skal brukes i barnevernssaker, gir barnevernslovens formål en overordnet ramme. Formålet med bvl. er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse, jf. bvl. § 1-1. For å oppnå dette har barnevernet blant annet en plikt til å foreta forsvarlige undersøkelser, jf. bvl. § 2-2, og til å dokumentere opplysninger og vurderinger i saken, jf. bvl. § 12-4. Dokumentasjon i seg selv skal bidra til økt kvalitet i saksbehandlingen, sikre at barnevernets beslutninger er etterprøvbare og styrke rettssikkerheten til familiene.

I lys av de omtalte utfordringene med barnevernstjenestens referatføring, har kommunene definert følgende formål ved behandlingen som skjer ved bruk av KI-assistenten:

- Øke kvaliteten på saksbehandlingen gjennom referater som er saklige, relevante og enhetlige og i mindre grad kan være påvirket av saksbehandlerens personlige tilnærming.
- Sikre fortløpende dokumentasjon og styrke kontradiksjon for partene ved at møtereferatene ferdigstilles raskere enn i dag.
- Bidra til et solid grunnlag for å ta riktige og velbegrunnede valg.
- Frigjøre de ansattes tid til andre oppgaver.

Det rettslige grunnlaget for behandlingen hviler på om KI-assistenten evner å levere på nettopp de forventningene som kommer til uttrykk i formålene. Kommunene har ikke i forkant av prosjektet testet om teknologien faktisk har den ønskede effekten, men planlegger å utforske dette i en pilot og i første omgang som en serie av rollespill. Det vil kunne avdekke om KI-verktøyet gir de ønskede resultatene i barnevernssaker spesifikt. Datatilsynet støtter en slik utprøving av KI-assistenten.

Når det gjelder de tre førstnevnte formålene om å øke kvaliteten på saksbehandlingen, bidra til fortløpende dokumentasjon, styrke kontradiksjon for partene og bedre beslutningsgrunnlaget i sakene, mener Datatilsynet at disse kan anses berettigede. Formålene samsvarer med barnevernstjenestens overordnede samfunnsoppdrag, og dette tilsier at vilkårene om å «utøve offentlig myndighet» eller ivareta «viktige allmenne interesser» er oppfylt, jf. henholdsvis personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e og artikkel 9 nr. 2 bokstav g.

Datatilsynet vil bemerke at formålene med behandling av personopplysninger ved bruk av ny og effektiv teknologi, ofte vil være uendrede i forhold til tidligere behandlingsmåte. KI-assistenten er et teknisk middel for å gjennomføre en allerede etablert behandling, ikke et selvstendig formål. Ny teknologi kan samtidig gi effektiviseringsgevinst, og Datatilsynet mener at effektivitetshensyn sammen med de øvrige formålene utgjør berettigede formål.

Supplerende rettsgrunnlag

Neste spørsmål er om behandlingen av personopplysninger har et grunnlag i nasjonal rett. Dette omtales også som et supplerende rettsgrunnlag.

Kommunene har hjemmel i nasjonal lovgivning for behandling av personopplysninger, jf. undersøkelsesplikten i bvl. § 2-2, og journalføringsplikten som krever dokumentasjon av vesentlige

faktiske opplysninger og barnevernsfaglige vurderinger relevante for saksbehandlingen, jf. bvl. § 12-4.

Undersøkelsesplikten forutsetter at det må være rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for vedtak etter loven. Dersom den materielle terskelen og beviskravet er oppfylt, følger det av forsvarlighetskravet i bvl. at undersøkelsen omfatter alle relevante forhold.

Bestemmelsen forutsetter at saken må være tilstrekkelig opplyst før beslutninger tas. Undersøkelsesplikten gir dermed vid adgang til å behandle personopplysninger. Spørsmålet er om hjemmelen også omfatter lydopptak og transkribering.

Kommunene påpeker at barnevernssaker ofte bygger på komplekse og sammensatte opplysninger fra flere parter, og det kan være vanskelig å identifisere hvilke opplysninger som er relevante for en sak underveis i et møte. De mener det er nødvendig å behandle alle opplysninger fra et møte i en begrenset periode, for å kunne trekke ut relevant informasjon i møteoppsummeringen.

Denne beskrivelsen har støtte i forarbeidene til barnevernsloven Prop. 133 L (2020–2021) kapittel 19.2.4.2. Her kommer det frem at det ofte vil være vanskelig å vurdere om en opplysning er nødvendig før den blir vurdert nærmere. Videre fremgår det at nødvendighetskravet ikke skal forstås slik at det er et vilkår at opplysningen faktisk får betydning i barnevernssaken. Dette tilsier at det supplerende rettsgrunnlaget gir grunnlag for å gjøre lydopptak og generere transkripsjon selv om dokumentene kan inneholde opplysninger som ikke får faktisk betydning i saken. Vilkåret om supplerende rettsgrunnlag er dermed også oppfylt.

Nødvendighetsvurderingen

Siste spørsmål gjelder vilkåret om at behandlingen må være «nødvendig» av hensyn til ovennevnte formål. Nødvendighetsvilkåret er tett tilknyttet dataminimeringsprinsippet i artikkel 5 nr. 1 bokstav c, hvor det fremkommer at behandling av personopplysninger må begrenses til det som er nødvendig for å oppnå formålene ved behandlingen.

Videre må behandlingen være egnet til å oppfylle formålene, og disse må ikke med rimelighet kunne oppfylles på annen og mindre inngripende måte for de registrerte. Nytteten av KI-assistenten må stå i et rimelig forhold til det aktuelle personverninngrepet.

Egnet til å oppnå de angitte formålene

Den sentrale utfordringen med KI-assistenten er at den innebærer behandling av flere opplysninger enn ved manuell referatføring. Ikke all informasjon fra lydopptaket og transkriberingen vil inntas direkte i møtereferatet. Likevel er lydopptak og transkribering teknisk nødvendig for at KI-assistenten skal kunne generere et utkast til referat.

KI-assistentens lovlighet forutsetter at bruken er egnet til å oppnå de angitte formålene: Å øke kvaliteten på saksbehandlingen, bidra til fortløpende dokumentasjon, styrke kontradiksjon for partene og forbedre beslutningsgrunnlaget i sakene.

Datatilsynet vurderer det slik at bruken er egnet til å oppnå de angitte formålene, og vi bygger på denne forutsetningen i den videre vurderingen. Samtidig presiserer vi at verktøyet hittil ikke er testet med reelle brukere.

Kommunenes handlingsalternativ

En del av nødvendighetsvurderingen gjelder hvorvidt det foreligger mindre inngripende handlingsalternativer til personopplysningsbehandlingen som med rimelighet kan oppnå de samme formålene. Handlingsalternativer må med andre ord vurderes opp mot hverandre.

Situasjonen med barnevernets etterslep med referatføringen fremstår uholdbar og kan utgjøre en risiko for involverte familiers rettssikkerhet. Kommunene har ikke funnet en mindre inngripende måte å få bukt med dette etterslepet på. De vurderer at manuell referatføring er vanskelig å

gjennomføre innenfor gjeldende frister og medfører en større risiko for feil, utelatelser og subjektive vurderinger.

Kravet til forholdsmessighet

Kravet til forholdsmessighet fordrer en vurdering av behandlingens nytteverdi vektet mot de negative konsekvensene behandlingen utgjør for den registrerte. Hvis en reell utprøving av KI-assistenten gir gode resultater, og de angitte formålene oppnås, vil løsningen trolig ha høy nytteverdi for kommunene. Det kan i så fall hevdes at løsningen også kommer den registrerte til gode ved at kontradiksjon og rettssikkerhet styrkes.

Enkelte foresatte vil kunne oppleve et lydopptak som betryggende fordi KI-assistenten utarbeider referatet. Dermed vil referatet ikke bero like mye på saksbehandlerens subjektive oppfatning av brukeren. Samtidig kan andre foresatte oppleve et lydopptak som ubehagelig fordi de ikke har kontroll på hva som skjer med opptaket i etterkant, eller frykter at opplysningene skal komme på avveier. Denne skepsisen kan forsterkes av at de befinner seg i en sårbar situasjon, eller dersom tilliten til barnevernet er lav i utgangspunktet.

Datatilsynet oppfordrer kommunene til å innhente brukernes syn på hvordan de stiller seg til bruk av KI-assistenten. Slik brukerinvolvering kan gjøres som et ledd i vurderingen av personvernkonsekvenser, jf. personvernforordningen artikkel 35 nr. 9. Dersom møtedeltakerne ikke har tillit til KI-verktøyet og holder tilbake opplysninger som er nødvendige for barnevernets undersøkelser, vil det være uklart om verktøyet er formålstjenlig. Dette kan igjen spille inn i forholdsmessighetsvurderingen.

Datatilsynet er av den oppfatning at de negative konsekvensene ved behandlingen er av en avgrenset karakter når løsningen kun skal brukes for å produsere referat. Selv om behandlingen innebærer en utvidet innsamling av personopplysninger sammenlignet med manuell referatføring, er den av begrenset karakter og kan gjøres i et avgrenset tidsrom, gitt sletterutinene vi har vurdert i det følgende. Per nå har Datatilsynet vurdert det slik at behandlingen av personopplysninger oppfyller kravet til forholdsmessighet, og at behandlingen kan anses nødvendig.

Oppsummerende konklusjon

I dette sandkasseprosjektet har vi kommet til at kommunene har rettslig grunnlag for bruk av KI-assistenten med de behandlingene løsningen innebærer. Dette forutsetter at KI-assistenten evner å levere på de angitte formålene og at løsningen ivaretar prinsippene om dataminimering og lagringsbegrensning.

Datatilsynet anbefaler derfor tydelige og adekvate rutiner for lagring og sletting av lydopptak og transkripsjon, slik dette omtales nærmere nedenfor. Anbefalingen henger også sammen med kravet til egnende og særlige tiltak for å ivareta de registrertes rettigheter etter personvernforordningen artikkel 9 nr. 2 bokstav g.

Tekniske og organisatoriske tiltak for dataminimering og lagringsbegrensning

KI-assistentens lydopptak og transkribering innebærer behandling av flere opplysninger enn det som fremgår av det endelige møtereferatet. Dette utfordrer prinsippene om dataminimering og lagringsbegrensning. I sandkassen har vi diskutert relevante tiltak for å ivareta disse prinsippene.

Dataminimering og lagringsbegrensning

Prinsippet om dataminimering innebærer at personopplysninger skal «være adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig for formålene de behandles for», jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav c. Det betyr at det ikke skal behandles flere personopplysninger enn nødvendig for å oppnå formålet.

Prinsippet om lagringsbegrensning innebærer at personopplysninger slettes eller anonymiseres når de ikke lenger er nødvendige for formålet de ble innhentet for, jf. artikkel 5 nr. 1 bokstav e.

Kommunen planlegger at saksbehandleren gjør et direkte opptak i plattformen når partene i møtet er klare. Dette for å unngå at en forhåndsinnspilt lydfil lagres lokalt hos saksbehandleren. Saksbehandleren starter et direkteopptak og kan også sette innspillingen på pause ved behov under samtalen.

Ved direkte opptak lagres lydfilen i saksbehandlers nettleser. Ingen lyddata sendes til Intric før saksbehandleren klikker på «stopp og lagre». Når møtet er ferdig, stopper saksbehandleren innspillingen. Opptaket sendes via en kryptert forbindelse til Intrics servere, og lagres i en sikker database. Opptaket fjernes fra saksbehandlerens enhet umiddelbart etter opplastingen.

Kommunene anser lydfilen som overflødig når transkripsjonen er ferdigstilt. I sandkassen har vi derfor kommet til at lydopptaket bør slettes automatisk så snart transkripsjonen foreligger.

Spørsmålet videre er hvor lenge transkripsjonsteksten bør være tilgjengelig. Transkripsjonen kan benyttes av saksbehandleren for å konferere med KI-assistenten for å gjøre justeringer i referatet. Kommunene anser det imidlertid ikke nødvendig å redigere transkripsjonen ved eventuelle feil, men redigerer direkte i referatet. Datatilsynet er enig i denne vurderingen.

Vi har sett hen til en rapport fra det svenske datatilsynet, «[Transkribering inom socialtjänsten | IMY](#)» av 13. april 2026. Her ble lagring av transkripsjonsteksten i 72 timer vurdert som adekvat, slik at saksbehandleren har noe tid til å ferdigstille referatet. Datatilsynet er av den oppfatning at den svenske løsningen kan være fornuftig, men er samtidig åpne for at det kan være andre hensyn som er relevante og som kan tale for en lenger frist i noen tilfeller. Vi anbefaler at kommunene tester ut verktøyet og gjør justeringer i lagringstiden dersom det er nødvendig for å oppnå formålet.

Transkripsjonen vil uansett være overflødig så snart referatet er ferdigstilt og bør da slettes. For de tilfellene hvor møtereferatet ikke er ferdigstilt før transkripsjonen er slettet, kan endringer likevel gjøres manuelt uten tilgang til transkripsjonen. Det er kun det endelige møtereferatet med saksbehandlerens justeringer som arkiveres i barnevernstjenestens saksmappe.

De registrertes rettigheter og friheter

Åpenhetsprinsippet

Når personopplysninger samles inn og brukes, har den registrerte (personen opplysningene angår) en rekke rettigheter. Disse rettighetene har kommunene plikt til å etterleve.

I dette sandkasseprosjektet har vi fokusert på hvordan kommunene kan etterleve åpenhetsprinsippet, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav a. Vi har drøftet hvordan den registrerte kan gis god informasjon om hvordan personopplysningene deres benyttes. Videre har vi undersøkt hvordan innsynsbegjæringer og protester mot behandlingen kan håndteres.

Åpenhet kan skape tillit

Åpenhet er et grunnleggende prinsipp i personvernforordningen og går ut på at den registrerte skal bli informert om hvilke personopplysninger som blir registrert og hvordan de blir brukt.

Åpenhet om behandling av personopplysninger er en forutsetning for at de registrerte skal kunne ivareta rettighetene sine. Åpenhet kan derfor bidra til å skape tillit.

Retten til informasjon

Kommunene ønsker å være åpne om bruken av KI-assistenten overfor brukerne for å unngå at behandlingen fremstår som skjult eller uforutsigbar for de registrerte. Retten til å motta informasjon følger av personvernforordningen artikkel 13.

Kommunene planlegger å inkludere en kort, forklarende tekst og illustrasjon om bruk av KI-assistenten i innkallingsbrevet som sendes ut i forkant av møtet. Kommunene vil i tillegg vise til personvernerklæringen på egne nettsider for mer utfyllende informasjon om verktøyet. Informasjonen som gis skal tilpasses målgruppen. I tillegg vil brukeren informeres muntlig ved oppstart av møtet.

Kommunene er opptatt av at informasjonen barnevernet gir om KI-assistenten, må balanseres mot den øvrige informasjonsplikten, slik at det ikke gis for mye informasjon samtidig. Dette kan være overveldende og bidra til at de registrerte ikke får med seg viktig informasjon.

I sandkasseprosjektet diskuterte vi at også barnevernets ansatte som deltar på møtene, har rettigheter som registrerte. I den anledning har vi anbefalt at kommunene bør:

- være tydelige på formålet overfor egne ansatte og gjerne involvere tillitsvalgte i prosessen for å innhente synspunkter fra de ansatte
- unngå formålsutglidning, som at taleopptaket benyttes til å vurdere hvordan de ansatte utfører sine arbeidsoppgaver
- sikre forsvarlig opplæring i bruk av KI-assistenten og etablere gode rutiner

Ytterligere mener Datatilsynet at informasjonen som gis bør omfatte hvorvidt den registrerte har rett til innsyn i dokumentene som KI-assistenten produserer og den registrertes mulighet til å protestere mot bruken av KI-assistenten.

Retten til innsyn

I forbindelse med åpenhetsprinsippet har vi diskutert hvordan innsynskrav bør håndteres av kommunene. Den registrerte har normalt rett til innsyn i saksdokumenter i egen sak etter reglene om partsinnsyn i forvaltningsloven. I dette sandkasseprosjektet har vi begrenset vurderingen til den registrertes innsynsrett i lydopptaket og transkripsjonsteksten etter personvernregelverket.

Lydopptaket og transkripsjonsteksten er kun tilgjengelige i et avgrenset tidsrom. Et eventuelt innsyn er avhengig av at den registrerte fremmer kravet før dokumentene slettes. Den registrerte vil i denne sammenhengen ofte utgjøre den eksterne parten i møtet, typisk en omsorgsperson eller barnet selv.

Lydopptaket kan falle utenfor innsynsrettens omfang

Det rettslige utgangspunktet er at den registrerte har rett til å motta en kopi av personopplysningene som den behandlingsansvarlige behandler om vedkommende, jf. artikkel 15 nr. 1 og nr. 3. Det innebærer en rett til innsyn i egne personopplysninger, ikke nødvendigvis dokumentet i sin opprinnelige form. Omfanget av innsynsretten etter artikkel 15 skiller seg fra for eksempel partenes innsynsrett i sakens dokumenter etter forvaltningsloven.

Hvor langt innsynsretten rekker, og hvordan den oppfylles, må vurderes konkret ut fra omstendighetene. Etter Datatilsynets vurdering kan det stilles spørsmål ved om innsynsretten etter denne bestemmelsen her vil kreve tilgang til lydfilen som sådan, eller om et innsynskrav kan innfris på andre måter som ved å gi innsyn i den registrertes egne opplysninger i transkripsjonen. En slik vurdering har støtte i [EDPBs retningslinjer om retten til innsyn](#) såfremt lydopptaket ikke har betydning for behandlingen, se punkt 155. Som et utgangspunkt mener Datatilsynet at det er gode grunner for at lydopptaket i dette prosjektet faller utenfor innsynsretten, siden lydopptaket teknisk sett kun er nødvendig for å generere referatet og uansett slettes etter få minutter.

I denne forbindelse ønsker Datatilsynet å bemerke at verktøy som ikke gjør et fullstendig lydopptak, vil være en mer personvernvennlig løsning. En slik form for sanntidstranskribering hvor en samtale transkriberes ord for ord, vil i større grad være en løsning som gir innebygd personvern slik personvernforordningen artikkel 25 oppfordrer til.

Adgang til unntak for innsyn i transkripsjonsteksten

I sandkassen har vi diskutert om transkripsjonsteksten kan unntas fra innsyn etter personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav e. Vilåårene etter denne bestemmelsen er at opplysningene er «utarbeidet for intern saksforberedelse», «ikke er utlevert til andre», og er nødvendige for «å sikre forsvarlige interne avgjørelsesprosesser». Kommunene har vurdert at unntaket kan anvendels for transkripsjonsteksten i sin helhet.

Datatilsynet er enig med kommunene i at transkripsjonsteksten kan anses som et råprodukt utarbeidet for å generere møtereferatet. Slik sett kan dokumentene regnes som «utarbeidet for intern saksforberedelse» på lik linje med nåværende praksis for saksbehandlers egne møtenotater. Videre er transkripsjonen tilgjengelig for leverandøren av KI-assistenten, men dette vil normalt ikke regnes som at dokumentene er «utlevert» til andre, fordi leverandøren behandler opplysningene på vegne av den behandlingsansvarlige.

Det siste vilkåret er at unntak må være «nødvendig» for «å sikre forsvarlige interne avgjørelsesprosesser». Dette er et nytt vilkår sammenlignet med den tidligere personopplysningsloven av 2000. Forarbeidene fremhever at vilkåret skulle innskrenke unntaksadgangen, jf. Prop. 56 LS (2017–2018), se kapittel 10.2.5.5. Det fremgår at tilleggsvilkåret «skal sikre at det bare gjøres unntak i den utstrekning hensynet til den interne saksforberedelse gjør seg gjeldende, og unntak er nødvendig av hensyn til denne (...) Dette vil etter departementets syn utgjøre et proporsjonalt unntak, jf. artikkel 23 nr. 1.».

Spørsmålet er om unntak fra innsyn i transkripsjonsteksten er nødvendig for å sikre forsvarlige interne avgjørelsesprosesser, og om dette utgjør en proporsjonal begrensning av den registrertes innsynsrett.

Der den registrerte omtales vs. er til stede

Gjennom samtalene vi har hatt i dette prosjektet har vi gjort et skille mellom to ulike situasjoner: Det første tilfellet er at den som ber om innsyn blir omtalt i et møte barnevernet har med andre. Det andre tilfellet er at den som ber om innsyn selv deltar på møtet.

For det første tilfellet der den registrerte omtales i et møte i en barnevernssak, men ikke selv er til stede, mener Datatilsynet at det er nødvendig å gjøre unntak for innsyn for å sikre forsvarlige interne avgjørelsesprosesser. Innsyn i transkripsjonsteksten vil kunne hemme dialogen mellom ansatte i barnevernet, andre samarbeidende organer, eller det aktuelle barnet saken dreier seg om. Unntak fra innsyn gir forvaltningen anledning til å luften problemstillinger uten innblanding utenfra, noe som kan bidra til forsvarlige avgjørelsesprosesser.

For det tilfellet der den registrerte ber om innsyn i transkripsjonsteksten fra møter der vedkommende selv har deltatt, kan det hevdes at situasjonen er annerledes. I slike tilfeller vil den som ber om innsyn ha tatt del i samtalen og er allerede kjent med innholdet. Transkripsjonen er i utgangspunktet en ufortolket gjengivelse av samtalen og den kan derfor vanskeligere sies å være nødvendig å unnta fra innsyn av hensyn til den interne prosessen videre. Her kan tolkningsrommet fremstå noe uklart, men i motsetning til kommunene, heller Datatilsynet mot at egne personopplysninger i transkripsjonsteksten ikke kan unntas fra innsyn etter personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav e.

Samtidig må det påpekes at barnevernssaker ofte inneholder omfattende opplysninger om tredjepersoner, og det må vurderes om deler av transkripsjonsteksten av den grunn ikke omfattes av den registrertes innsynsrett. Etter Datatilsynets vurdering bør den registrertes egne uttalelser om tredjepersoner omfattes av innsynsretten, mens barnevernets omtale av tredjepersoner vil trolig falle utenfor den registrertes innsynsrett. En slik løsning vil ta hensyn til at innsynsretten ikke skal ha negativ innvirkning på andres rettigheter og plikter, jf. personvernforordningen artikkel 15 nr. 4.

Oppsummerende konklusjon

Datatilsynet mener det kan argumenteres for at lydopptaket som sådan ikke omfattes av innsynsretten etter personvernregelverket. Videre kan transkripsjonsteksten fra møter der den registrerte er omtalt, unntas innsyn med hjemmel i personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav e. Imidlertid mener Datatilsynet at det er mest nærliggende at det den registrerte selv har uttalt i møter der KI-verktøyet er benyttet, neppe kan unntas, såfremt dokumentet ikke allerede er slettet. Vi vil også understreke at unntaksvurderingen må være konkret og at det etter omstendighetene kan stille seg annerledes.

Kommunene har gitt uttrykk for at innvilgelse av innsyn medfører at personopplysninger lagres i et lengre tidsrom enn det sletterutinen forutsetter. Sletterutinen er utformet for å verne om den registrertes og tredjepersoner rettigheter, i hovedsak barnet saken dreier seg om og andre berørte. Innsyn kan være ugunstig for barnet og kan potensielt være misvisende for eventuell videre saksgang all den tid en sladdet transkripsjon kan inneholde feil og andre svakheter. Datatilsynet har forståelse for kommunenes bekymring for at innsynsretten kan medføre enkelte ulemper for andres rettigheter ved bruk av KI-assistenten. Vår oppfatning er at de juridiske forpliktelsene på dette punktet er uklare, og vi ser at innvilgelse av innsyn kan utgjøre en risiko for andres personvern, hvilket bør vurderes etter personvernforordningen artikkel 15 nr. 4.

Retten til å protestere

Ettersom KI-assistentens behandling av personopplysninger er forankret i artikkel 6 nr. 1 bokstav e, har den registrerte til enhver tid rett til å protestere mot behandlingen, jf. personvernforordningen artikkel 21. En protest kan omfatte enhver ledd i behandlingen, men fordi KI-assistenten er avhengig av alle behandlingsleddene for å fungere, vil vurderingen av protesten i praksis måtte omfatte KI-assistenten som helhet.

Med utgangspunkt i [veilederen fra KS](#), har kommunene utarbeidet et foreløpig utkast til en rutine for å håndtere protester. Den innebærer kort oppsummert:

Steg 1: Protester mottas, og frem til vurderingen er gjort, skal ikke KI-assistenten brukes.

Steg 2: Om nødvendig innhenter kommunen informasjon om den enkeltes individuelle situasjon.

Steg 3: Kommunen gjør en avveining mellom de registrertes interesser og barnevernstjenestens berettigede grunner.

- Kommunen planlegger å lage en veileder for hvordan denne avveiningen skal gjøres. Relevante argumenter for kommunens «tvingende berettigede grunner» vil typisk være de samme som formålene med KI-assistenten, se over.
- Når det gjelder relevante argumenter knyttet til vedkommendes særlige situasjon, legger kommunen til grunn at generell skepsis til teknologi eller KI ikke er tilstrekkelig.

Steg 4: Skriftlig tilbakemelding gis den registrerte, senest innen én måned.

- Dersom **protesten innvilges**, skal ikke KI-assistenten benyttes i møter med den registrerte. Dersom KI-assistenten allerede er benyttet, skal det påses at transkripsjonen er slettet fra systemet. Møtereferatet skal ikke slettes.
- Dersom **protesten ikke innvilges**, skal den registrerte få en skriftlig redegjørelse for dette.

Kommunene planlegger å teste ut verktøyet i en pilot før det eventuelt rulles ut som hovedløsning i barnevernstjenesten. Dersom KI-assistenten på sikt rulles ut i barnevernstjenesten, ønsker kommunene å være tilbakeholdne med bruk av verktøyet dersom møtedeltakerne uttrykker skepsis til teknologien, spesielt i en innledende fase. I praksis vil alle protester imøtekommes. Dette vil ivareta formålene med KI-assistenten. Kommunene antar at befolkningen over tid vil bli mer fortrolig med teknologien dersom verktøyet viser gode resultater.

I arbeidsmøtene har Datatilsynet påpekt at håndteringen av protester oppsummerer den tilbakevendende spenningen i dette sandkasseprosjektet: KI-assistentens lovlighet avhenger av at teknologien oppfyller formålene, i all hovedsak at kvaliteten på møtereferatene styrkes. Dersom den registrerte har manglende tillit til verktøyet og derfor tilbakeholder informasjon som er nødvendig for barnevernstjenestens arbeid, vil det utfordre formålstjenligheten ved bruk av KI-assistenten.

Veien videre

Denne rapporten kan være relevant for andre kommuner og deres barnevernstjenester som vurderer lignende verktøy. Vurderingene vi har gjort i sandkassen kan dessuten være overførbare til andre virksomheter som utfører arbeid i allmennhetens interesse, blant annet innen helse- og omsorgstjenester og innen justissektoren, hvor det er omfattende muntlig dialog og samtidig et behov for dokumentasjon av møtenes innhold.

Virksomheter i andre sektorer vil være regulert av annen sektorlovgivning enn lovverket vi har vurdert i dette prosjektet. De behandlingsansvarlige må gjøre egne vurderinger av det sektorspesifikke lovverket og ta stilling til hvilken type behandling de aktuelle hjemlene gir dekning for. Jo mer inngripende behandlingen av personopplysninger er, desto klarere må hjemmelen være.

Innføring av lignende KI-verktøy i offentlige tjenester der brukere er mindre sårbare enn det vi har erfart i denne rapporten, kan trolig møte på færre juridiske utfordringer. Familier som kommer i kontakt med barnevernstjenesten vil trolig oftere frykte å bli møtt med reaksjoner, gitt barnevernstjenestens mandat. Utrulling av KI-verktøy som bidrar til innsamling av flere personopplysninger, kan sette tillitsforhold på prøve.

Ved utprøving av ny teknologi vil Datatilsynet fremheve betydningen av å involvere brukerne for å innhente deres synspunkter. Dette kan øke befolkningens tillit til forvaltningen og hindre en uheldig nedkjølingseffekt ved bruk av ny teknologi. Uten tillit kan selv effektive verktøy ende opp med å bli lite formålstjenlige. Rapportens vurderinger bygger også på at det er tatt visse forbehold om at utprøving av KI-assistenten gir positive resultater. Hvis kommunene skal komme videre i å utforske effektene ved bruk av KI-assistenten, bør verktøyet testes ut i reelle saker. Resultatene fra en pilot bør benyttes aktivt til å oppdatere de vurderingene som er gjort i denne rapporten.

I forlengelsen av de ovennevnte aspektene vil Datatilsynet kommentere at prosjektets vurderinger av retten til innsyn i lydfil og transkripsjonstekst, har utmerket seg som et dilemma. Rekkevidden av innsynsretten kan fremstå uklar samtidig som flere motstridende hensyn gjør seg gjeldende. Praktiseringen av innsynsretten kan få betydning for brukernes tillit til verktøyet, og Datatilsynet ser behov for å forfølge problemstillingen videre.

Utfordringene med å etterleve dokumentasjonsplikt er et fellestrekk for flere kommuner. Åpen erfaringsutveksling vil derfor være av stor nytteverdi. De kommunene og aktørene som går foran, bør derfor oppfordres til å dele aktivt av sine praktiske og tekniske erfaringer, både suksesskriterier og feilskjær. Slik deling vil være et viktig bidrag for å sikre en trygg og effektiv bruk av KI-verktøy i offentlig sektor.

Besøksadresse:

Trelastgata 3, Oslo

Postadresse:

Postboks 458 Sentrum,
0105 Oslo

postkasse@datatilsynet.no

Telefon: +47 22 39 69 00

datatilsynet.no
personvernbloggen.no